

Evaluatie overzicht Stimuleringsregeling Klimaatactief Bebouwd Gebied 2018

Datum 14 augustus 2019

Versie 1.0

Inleiding

Door het AB is in februari 2016 ingestemd met de Stimuleringsregeling Klimaatactief Bebouwd Gebied 2016 – 2021 en daarna is deze op 1 maart 2016 formeel in werking getreden. Deze evaluatie geeft een beeld van het derde kalenderjaar (van 1 januari 2018 tot 1 januari 2019). De regeling heeft als doel om inwoners in het beheergebied van waterschap Aa en Maas zelf aan de slag te laten gaan om hun leefomgeving 'klimaat robuust' te maken.

Om een representatief beeld weer te geven waar de subsidieregeling kwalitatief aan heeft bijgedragen is in onderstaande puntsgewijs in thema's weergegeven:

Doelbereik

- ❖ In 2018 zijn er meer subsidieaanvragen binnen gekomen dan in 2016 of 2017. De bekendheid van de regeling is toegenomen.
- ❖ De subsidieregeling heeft ook landelijke aandacht bij de collega waterschappen (zie bijlage 2).
- ❖ Ruim 25.000 kinderen zijn bereikt via de subsidieregeling 'schoolpleinen van de toekomst'.
- ❖ Een financiële prikkel blijkt in veel gevallen de directe aanleiding om de projecten te realiseren. Dat blijkt uit de vele aanvragen in 's-Hertogenbosch in tegenstelling tot de andere gemeenten.
- ❖ De subsidieregeling 'Klimaatactief Bebouwd Gebied' is een instrument dat in gesprek met gemeenten stimuleert om implementatie van maatregelen te bevorderen. In gesprek met de gemeenten aansporen om een vergelijkbare regeling op te nemen, omdat de subsidieregeling Klimaatactief Bebouwd Gebied stapelbaar is.
- ❖ Per 1 juli 2019 is er ook een groene daken regeling van de gemeente Helmond.
- ❖ Ook wordt er vanuit de gehele subsidieregeling in maatregelen gefinancierd die bijdragen aan recreatief medegebruik.
- ❖ In de gemeente 's-Hertogenbosch zijn ca. 80 groene daken gerealiseerd. De kruisbestuiving met de subsidieregeling van de gemeente voor groene daken werkt effectief.
- ❖ De 80 groene daken staan gelijk aan ca. 2500 m² aan gerealiseerde groene daken.

Financieel

- ❖ Met de totale investering van €40.000,- is er een positieve 'return on investment' van €80.000,- bij het Prins Bernard Cultuurfonds. Dit bedrag is geïnvesteerd in klimaat adaptieve maatregelen in het beheersgebied van waterschap Aa en Maas.
- ❖ Per schoolplein wordt er gemiddeld voor €55.000 gerealiseerd en voor €2.000,- door het waterschap bijgedragen.
- ❖ De brede omvang van mogelijke maatregelen leidt nauwelijks tot innovatieve oplossingen. Bijna alle directe subsidie aanvragen zijn t.b.v. een groendak.
- ❖ Er is geen subsidie 'klimaatactief bebouwd gebied' uitgekeerd in de districten beneden Aa en Raam.
- ❖ Buiten de regeling om wordt vanuit andere potjes ook financieel bijgedragen aan klimaat adaptieve projecten zoals Klimaatbestendig Cuijk, Someren en Oss.

Proces

- ❖ In 2016 zijn afspraken gemaakt met de AS50 gemeenten (Oss, Landerd en Meierijstad) om de helft mee te financieren van gesubsidieerde projecten in die betreffende gemeenten. Dit is alleen financieel aantrekkelijk voor het waterschap, maar niet voor de inwoners. Deze afspraken hebben niet geleid tot een succesvolle impact van de aantal aanvragen in deze gemeenten. Wanneer de gemeenten ook 30% financieren, zullen de aanvragen wel aanzienlijk toenemen. De financiële prikkel is vaak de aanleiding om een project te realiseren. Er vinden momenteel ook gesprekken plaats met andere gemeenten of zij ook een vergelijkbare subsidieregeling gaan inzetten.
- ❖ Er zijn verschillende mogelijkheden om de stapelbaarheid van de regeling verder uit te breiden bij andere gemeenten. Het kan als vliegwielen fungeren om klimaatadaptieve maatregelen toe te passen op grote schaal.

In de onderstaande paragrafen worden voornamelijk de kwantitatieve gegevens weergegeven.

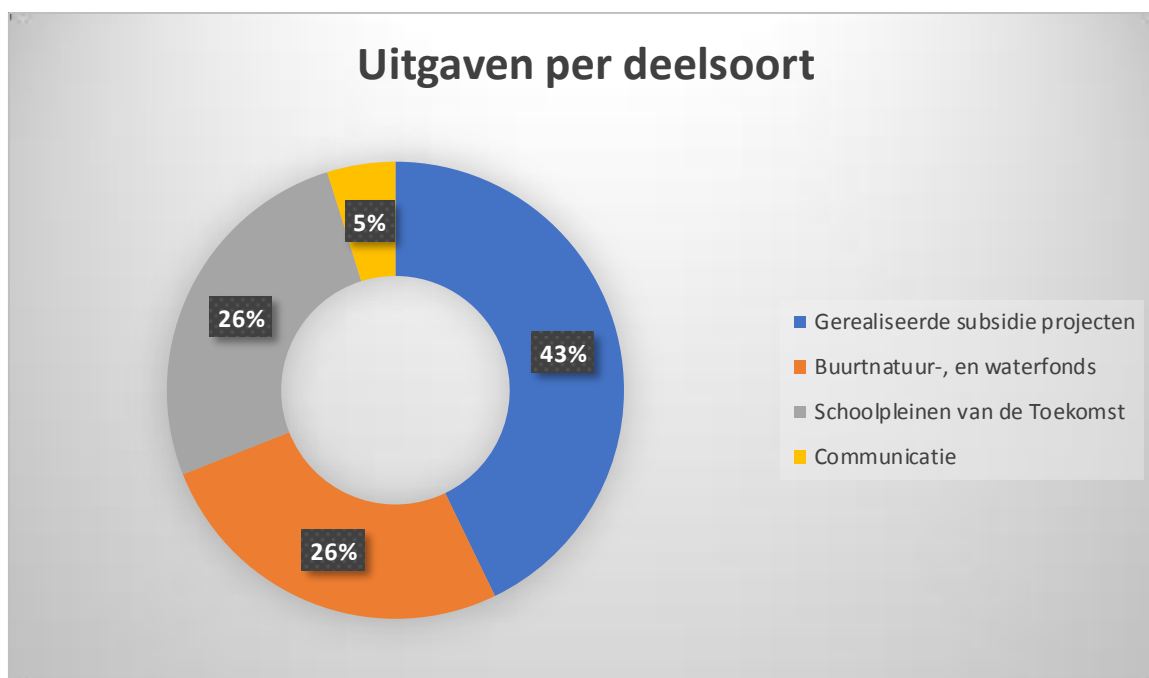
Financiën

In totaal is per boekjaar € 250.000 beschikbaar voor de stimuleringsregeling, dus ook voor 2018. Dit totaal bedrag is onderverdeeld in de volgende deelsoorten:

- Subsidie: Minimaal € 150.000,- beschikbaar om inwoners financieel te ondersteunen om hun leefomgeving klimaat robuust te maken.
- Planvorming Klimaatinitiatieven mede overheden: maximaal € 75.000,- beschikbaar
- Communicatie: maximaal € 25.000,- beschikbaar

Hieronder is een overzicht weergegeven van de uitgegeven bedragen per deelsoort.

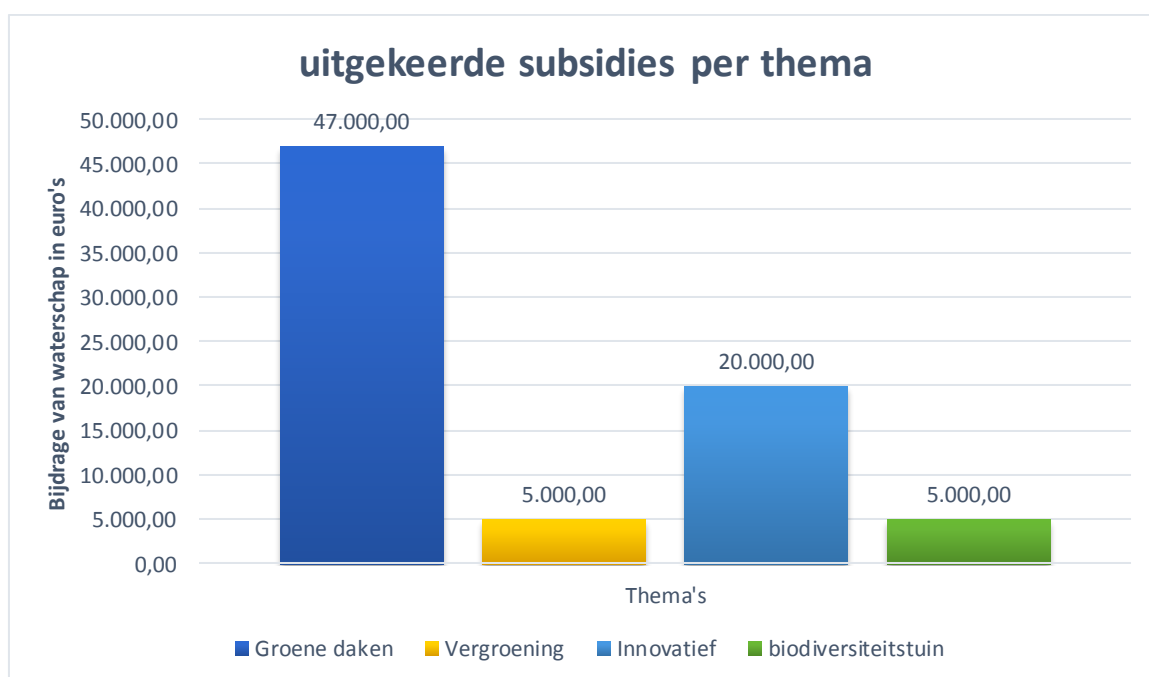
- Subsidie projecten: waarvan het merendeel nog niet is vastgesteld, wat betekent dat het bedrag nog kan afwijken: € 65.800,-.
Subsidie project (oude stimuleringsregeling) Bewust wonen en werken Boschveld: € 15.000,-.
- Participeren Provinciaal Buurtnatuur-, en waterfonds: € 40.000,-.
- Participeren provinciale subsidie 'Schoolpleinen van de Toekomst': € 40.000,-.
- Communicatie: € 8.000,-.
- Totale bijdrage: € 168.800,-.

Subsidie projecten Aa en Maas

In totaal is er vanuit de Stimuleringsregeling Klimaatactief Bebouwd Gebied 2016 – 2021 voor ca. € 80.000 toegewezen aan 22 verschillende projecten. Daarnaast zijn zeven aanvragen geweigerd. Zie hieronder in de grafiek weergegeven welke uitgaven per thema zijn besteed.

Opvallend is dat de meeste aanvragen betrekking hebben op het realiseren van groene daken. Verder zijn er verschillende tuinen die onverhard en 'natuurvriendelijk' worden aangelegd. Ook zijn er verschillende aanvragen die betrekking hebben op het afkoppelen van hemelwater, vergroening van schoolpleinen en het realiseren van een pilot project.

Provinciaal Buurtnatuur-, en waterfonds (PBCF)

Vooreen bijdrage aan het provinciaal Buurtnatuur-, en waterfonds is afgesproken dat de drie waterschappen ieder €40.000 bijdragen aan de betreffende regeling. De Provincie Noord Brabant en het Prins Bernard Cultuurfonds leggen ieder hetzelfde bedrag in. Aan het einde van het jaar was er in totaal een bedrag van ca. € 80.000 aan subsidie verleend in het beheergebied van waterschap Aa en Maas. In 2016 was het besteedde bedrag €60.000.

Concluderend is de mede financiering aan het fonds succesvol, omdat er twee keer zoveel is bijgedragen aan initiatieven dan de bijdrage aan het PBCF van € 40.000.

Hieronder is een overzicht weergegeven van de besteedde subsidie in de verschillende beheergebieden van de Brabantse waterschappen.

Waterschap	2016	2017	2018
Aa en Maas	€ 59.750,-	€ 77.968,-	€ 78.959,-
De Dommel	€ 59.845,-	€ 52.615,-	€ 72.300,-
De Brabantse Delta	€ 29.584,-	€ 94.886,-	€ 58.103,-

Schoolpleinen van de Toekomst (PBCF)

Ook is voor de provinciale regeling 'Schoolpleinen van de Toekomst' afgesproken dat er door het waterschap € 40.000,- wordt bijgedragen per jaar tot en met 2021. Deze bijdrage is 12,5% van de totale bijdrage die door de andere samenwerkende partijen wordt bijgedragen. Er is in samenwerking met andere partijen een totaalbedrag vastgesteld om in totaal 250 groene schoolpleinen te realiseren. In totaal zijn in het beheergebied van waterschap Aa en Maas 24 groene schoolpleinen gerealiseerd in 2018. De totale subsidie bijdrage voor deze gerealiseerde groene schoolpleinen betreft € 291.112,-. In relatie tot de subsidie uitgaven in de beheergebieden van de andere Brabantse waterschappen zijn hieronder te zien.

Waterschap	Aa en Maas	Brabantse Delta	Dommel
	€ 291.112	€ 259.225	€ 360.400

Concluderend heeft de bijdrage van €40.000 een positieve 'return on investment'.

Planvorming Klimaat initiatieven door mede overheden

Met betrekking tot de bijdrage aan Prins Bernard Cultuur Fonds (PBCF) zijn deze subsidie mogelijkheden voor initiatiefnemers interessanter dan de Stimuleringsregeling Klimaatactief Bebouwd Gebied 2016 - 2021. Dit heeft te maken met het feit dat er een hogere subsidie bijdrage kan worden afgegeven. Hierdoor zijn er ook veel projecten die bij het PBCF worden aangevraagd.

Communicatie

Voor wat betreft communicatie zijn er verschillende kosten gemaakt om het thema Klimaat meer onder de aandacht te brengen. Hier zijn o.a. verschillende middelen voor gebruikt, zoals het aanpassen van de website. Tekstueel is de website aangepast om het thema klimaat behapbaar en doelgericht toe te lichten per thema (<https://www.aanenmaas.nl/onswerk/klimaat/financiele-steun/>). Ook zijn in relatie tot het communicatieplan van 2016 de gerealiseerde projecten op de website geplaatst. De verschillende projecten worden weergegeven via een interactieve kaart en worden een keer per jaar aangevuld met nieuwe gerealiseerde projecten (<https://www.aanenmaas.nl/pagina/themas/financiele-steun.html>).

Verder zijn om de subsidieregeling te promoten op de TuinIdee beurs 2018 verschillende communicatiemiddelen uitgedeeld en toegelicht.

Analyse

Wat gesteld kan worden is dat de subsidiepot niet volledig is gebruikt. Het projectdoel dat is gesteld in het communicatieplan van 2016 om aan minimaal 40 initiatieven subsidie te verstrekken is net zoals vorig kalenderjaar niet behaald. Desondanks zijn er meer subsidie aanvragen ingediend ten opzichte van 2017. Concluderend is dat er een stijgende lijn is van de individuele projecten, zo wordt subsidie voor groene daken veruit het meeste aangevraagd.

Er is minder geld uitgegeven naar medeoverheden t.b.v. klimaatinitiatieven. De klimaattoets is een interessant project waar wij als waterschap een bijdrage aan leveren. Richting lange termijn oplossingen in een samenwerkingsverband zijn het participeren aan verschillende projecten van belang.

Een doorlopend proces is het communiceren van goede voorbeelden die bijdragen aan een klimaatbestendige omgeving is zowel interne-, als externe communicatie. Medewerkers in het veld kunnen burgers en bedrijven direct attenderen op de subsidieregeling. De medewerkers van de districten zijn geïnformeerd over de mogelijkheden van de verschillende subsidiemogelijkheden.

Organisatorisch

De uitvoering van de subsidieregeling wordt op dezelfde manier opgevangen als in 2016 en 2017. Er is voornamelijk ingezet op het borgen van het subsidieverleningsproces. Ook was het inzetten van interne en externe communicatie een aspect waar intensief in is geïnvesteerd.

In 2018 zijn ongeveer de volgende uren per week besteed:

<i>Projectleider</i> -	(6 uur per week)
<i>Uitvoering regeling door afdeling P&V-</i>	(8 uur per week)
<i>Communicatie</i> -	(2 uur per week)

Vooruitblik jaar 2019

- In nauwe samenwerking met de afdeling communicatie is een communicatiestrategie geschreven om intensief te communiceren omtrent de betreffende subsidieregeling(en) (zie bijlage 1). Ook om overkoepelend klimaatadaptatie zichtbaar te maken.
- Gerealiseerde projecten worden aangevuld in de interactieve kaart op de website. De kaart laat op postcode niveau zien waar deze projecten gerealiseerd zijn.
- Minimaal 3 gerealiseerde projecten uitlichten d.m.v. een persmoment.
- Structureel inzetten op communicatie om bewustzijn te vergroten.
- De lijn wordt in 2019 doorgetrokken m.b.t. 'Buurnatuur en waterfonds'

- Subsidieregeling 'Schoolpleinen van de toekomst' voor het tweede jaar. Waterschap draagt hier ook € 40.000 aan bij.
- Voor beide bijdrage aan de provinciale subsidie wordt er expliciet meer op communicatie ingezet, waarbij het waterschap zich mee kan profileren.
- Aanpassen van de subsidie regeling.

Inhoudelijk

- Over de term '*nieuwbouw*' is in enkel geval onduidelijkheid. Wanneer betreft het nieuwbouw? En willen we nog steeds nieuwbouw uitsluiten?
Om deze gevallen in de toekomst te tackelen kunnen de volgende opties worden gehanteerd:
 1. Willen we wel/niet ook nieuwbouw subsidiëren?
 2. Niet hanteren: als grens datum van inwerkingtreding subsidieregeling hanteren.
 3. Wel hanteren: Ja, mits extra maatregelen worden gerealiseerd bovenop wettelijke verplichting. Voorbeelden hiervan zijn groende daken, groene gevels of eventueel innovatieve maatregelen. Een risico is de uitvoerbaarheid.
- In lijn met bovenstaande punt zijn er vragen binnengekomen wanneer een project *al gerealiseerd* is en de subsidieregeling is misgelopen door onwetendheid. Ten behoeve van uniformiteit zou het voorstel zijn om **de datum van inwerkingtreding te hanteren** als grens om objectief te blijven.
- Duurzame borging/ duurzaam karakter: eenduidig begrip gehanteerd t.b.v. de uniformiteit en is opgenomen in de toelichting van de nieuwe verordening.
- Het 'samen' aanvragen blijft in de optiek van participatie een vereiste en is praktisch oplosbaar. Een ander argument om dit aspect te behouden is het feit dat individuele aanvragen behandelen meer geld en tijd gaat kosten (*ref. ervaringen klimaat adaptieve subsidieregelingen*).

Bijlage 1 Communicatiestrategie Stimuleringsregeling

Onderwerp: Communicatie over klimaatsubsidies

Van: communicatie/Joletta Noomen

Datum: 21 juni 2019

Communicatie over klimaatsubsidies

Aanleiding

Waterschap Aa en Maas roept inwoners, verenigingen, scholen en bedrijven in dorpen en steden op om aanpassingen te doen die de leefomgeving klimaatbestendiger maken en verbeteren. Om dit te stimuleren, verstrekken wij subsidies. We hebben een eigen subsidieregeling maar ook twee regelingen samen met andere overheden zoals de provincie.

Onze eigen regeling heet Stimuleringsregeling Klimaatactief Bebouwd Gebied. De twee regelingen die wij met de provincie hebben zijn Buurtnatuur- en Buurtwaterfonds en Schoolpleinen van de toekomst.

Voor de regelingen die wij met de provincie hebben geldt, dat de betrokkenheid van het waterschap vaak niet duidelijk/bekend is.

Ook voor onze eigen regeling willen wij graag meer aandacht.

Vraagstuk

Regelingen samen met de provincie:

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de betrokkenheid van waterschap Aa en Maas bij deze subsidieregelingen beter zichtbaar wordt?

Eigen regeling:

Hoe kunnen we ervoor zorgen dat de betrokkenheid van waterschap Aa en Maas bij deze regelingen beter zichtbaar wordt en er meer gebruik wordt gemaakt van de regeling?

- Zodat inwoners weten dat waterschap Aa en Maas het duurzamer en klimaatbestendiger maken van hun leefomgeving belangrijk vindt;
- Zodat inwoners van het werkgebied van waterschap Aa en Maas zien dat het werk van het waterschap belangrijk is. Dit zorgt voor een positieve(re) houding t.o.v. het waterschap;

Doel en doelgroepen

Betere naams- en taakbekendheid van waterschap Aa en Maas;

Positieve houding van inwoners naar het waterschap;

Meer gebruik van de stimuleringsregelingen die wij aanbieden.

Alle gemeenten, scholen, bedrijven en inwoners in ons werkgebied.

Strategie

Van binnen naar buiten

Veel collega's binnen ons waterschap hebben contact met onze doelgroepen. Wij zijn een duurzame organisatie die probeert haar werkgebied zo klimaatbestendig mogelijk te maken om zo de

leefomgeving en het welzijn van zijn inwoners te verbeteren. Daar mogen we trots op zijn. Zo ook op de middelen, zoals onze klimaatsubsidies, die wij daarvoor inzetten. Onze collega's kunnen hier met de doelgroepen over praten en hen informeren over de mogelijkheden die wij bieden. Dit geldt op alle niveaus binnen de organisatie. Onze kracht komt van binnenuit. We maken de organisatie communicatiever.

Aanpak

Collega's op verschillende manieren informeren over de subsidieregelingen die wij hebben en wat ze inhouden. Uitleg geven bij wie en hoe je deze onder de aandacht kunt brengen. Zowel het management als de reeds bestaande interne communicatiemiddelen worden hiervoor ingezet.

Gestart wordt met gesprekken met collega's uit verschillende vakgebieden om te ontdekken op welke manier wij ze kunnen faciliteren, waar ze behoefte aan hebben. Ook het management zetten wij hierbij in.

Middelen

- Spraakwater (tekst en film)
- folder met verschillende regelingen
- website
- overleg

Uitwerking volgt per regeling:

Stimuleringsregeling Klimaatactief Bebouwd Gebied (eigen regeling)

**Stimuleringsregeling Klimaatactief Bebouwd Gebied
2016-2021**

Bestemd voor:
Iedereen, behalve overheden.

Subsidie mogelijkheden voor:
Projecten die als doel hebben dat het water in de natuur blijft en niet direct afgevoerd wordt via het riool. Bij het project is samenwerking vereist.

Subsidiehoogte:
30 % van de kosten tot een maximum van € 5.000,- per project.

Deze subsidie is stapelbaar met bijvoorbeeld gemeentelijke subsidies waardoor tot meer dan 60% gefinancierd kan worden.

Werken met water. Voor nu en later.

Stadsdeel
Aa en Maas

Doelgroep

Inwoners, verenigingen, scholen en bedrijven in dorpen en steden in ons werkgebied die samen willen werken om hun omgeving klimaatbestendiger te maken. Om gebruik te kunnen maken van deze subsidie, moeten inwoners/bedrijven dus samenwerken. Er moet sprake zijn van een project bestaande uit minimaal twee partijen. Om niet met hagel te gaan schieten, focus op de volgende doelgroepen:

- Verenigingen van Eigenaars (appartementen maar ook bedrijven);
- Wijkraden;
- Verzamelgebouwen/bedrijventerrein.

- Woonstichting (Mooi Land, Brabant Wonen, etc.)

Als aparte doelgroep de gemeenten in ons werkgebied. We zien dat rondom Den Bosch de subsidie vaker wordt aangevraagd. Dat komt omdat de gemeente deze subsidie actief onder de aandacht brengt bij de inwoners. Dit gaan we bij andere gemeenten ook activeren.

Doel

- regeling onder de aandacht brengen;
- bekendheid / betrokkenheid van het waterschap vergroten;
- meer mensen maken gebruik van de subsidie;
- vergroten klimaatbewustzijn.

Strategie

What's in it for me?

Om in beweging te komen, hun omgeving te mobiliseren, moet duidelijk zijn wat de 'what's in it for me?' is. Voor bedrijven kan het interessant zijn om klimaatbestendige maatregelen te nemen omdat zij duurzaamheid en aandacht voor milieu ook mee kunnen nemen in hun eigen p.r. Zij laten zo aan hun klanten zien duurzaamheid en milieu hoog in het vaandel te hebben. Daarbij kan het isoleren van je dak (bijvoorbeeld door het groen te maken) ook schelen in je energiekosten. Ook is het mogelijk om deze regeling in te zetten naast andere subsidies.

Voor wijkraden kan het interessant zijn om de betrokkenheid en sociale contacten binnen de wijk te vergroten, dit geldt ook voor een Vereniging van Eigenaars (binnen het gebouw). En ook hier geldt dat het ook kan schelen in de portemonnee.

De gemeenten hebben tot doel hun inwoners te faciliteren en stimuleren. Deze regeling kan daar extra bij helpen. Ze moeten er dan wel van weten. En ook weten dat deze stapelbaar is en hun eigen initiatieven daarmee ondersteunt.

De aanvliegroute wordt bepaald door wat relevant is voor de doelgroep. Wat zet hen in beweging.

Aanpak

Per doelgroep uitzoeken wat hen in beweging brengt. Dit doen op basis van kwalitatief onderzoek. Door middel van een telefonische enquête bij een aantal contactpersonen van VvE's, wijkraden en bedrijventerreinen uitzoeken wanneer en waarom zij gebruik zouden maken van onze subsidie.

Als dit bekend is, proberen zo persoonlijk mogelijke communicatiemiddelen te ontwikkelen die aansluiten op de belevingswereld van de doelgroep. Hiervoor worden verschillende middelen ingezet. Een en ander is ook afhankelijk van de gegevens die we kunnen vinden (mailadressen, huisadressen, namen, etc.).

Middelen

Gericht aanschrijven (online/brief)

Stapelbaarheid benadrukken

Website

Gericht Facebook inzetten

Folder (huidige geschikt?)

Buurtnatuur- en Buurtwaterfonds Noord-Brabant en Schoolpleinen van de toekomst

Buurtnatuur- en Buurtwaterfonds Noord-Brabant

Bestemd voor:
Natuurverenigingen, stichtingen en ZZP-ers.

Subsidie mogelijkheden voor:
Projecten gericht op versterking van natte natuur door het aanleggen, onderhouden of verbeteren van meer water gerelateerd groen in buurten.

Subsidiehoogte:
60% van de kosten tot een maximum van €10.000,-.

 Werken met water. Voor nu en later.

Schoolpleinen van de toekomst

Bestemd voor:
Verenigingen en stichtingen met een doelstelling op het gebied van onderwijs.

Subsidiemogelijkheden voor:
Scholen die hun schoolplein willen vergroenen.

Subsidiehoogte:
70 % van de kosten tot een maximum van € 14.000,- per project.

Looptijd 5 jaar

 Werken met water. Voor nu en later.

Doel

1. Zichtbaarheid van het waterschap vergroten (doordat het een regeling is waar meer partijen aan deelnemen is de rol/taak van het waterschap niet altijd zichtbaar en duidelijk).
2. Subsidieregeling stimuleren

Nadruk ligt op zichtbaarheid van waterschap in de regeling vergroten.

Doelgroep

Wij willen bij al onze inwoners, bedrijven, gemeenten en scholen in ons werkgebied zichtbaar worden. Toch gaan we proberen zo goed mogelijk te segmenteren / focus aanbrengen.

Focus op:

Natuurverenigingen en stichtingen gericht op natuur (zoals IVN)

Inwoners in de directe omgeving waar een 'project' – waarvoor subsidie is gebruikt – is gerealiseerd

Strategie

Goede voorbeelden inzetten (goed voorbeeld doet volgen)

Er zijn al heel veel mooie projecten gerealiseerd waarbij gebruik is gemaakt van de klimaatsubsidies waar wij aan meewerken. Veel mensen realiseren zich dat niet. Door hier aandacht op te vestigen en ons waterschap daaraan te verbinden wordt dit zichtbaar. Daarbij verbinden we inwoners en bedrijven met mooie projecten die in hun directe omgeving zijn gerealiseerd. Zij herkennen het project en nu ook de link met waterschap Aa en Maas. Per project kunnen we uitleggen wat de link is met het waterschap. Waarom doen we dit? Wat is ons belang.

Aanpak

Per district in kaart brengen welke projecten zijn gerealiseerd. De mooiste en meest aansprekende eruit halen. Deze vervolgens laten fotograferen en/of filmje maken.

Om meer aandacht/betrokkenheid te hebben bij de schoolpleinen (zodat we als waterschap ook zichtbaar kunnen zijn bij de oplevering van een nieuw groen schoolplein) gaan we pro-actief scholen benaderen en informeren over de subsidie. Zo hopen we met de scholen mee te kunnen kijken zodat ook het waterbelang wordt meegenomen bij het ontwerp.

Middel

Online gerichte social media campagne en de scholen persoonlijk benaderen.

Bijlage 2 Ervaringen klimaat adaptieve subsidieregelingen

- **Breed en laagdrempelig** = Niet altijd succes en moeilijke beoordeling
= Veel mogelijkheden voor de aanvrager

Als je een brede regeling wilt opzetten met flexibiliteit tot een breed scala aan maatregelen, houd rekening met een niet altijd succesvolle uitvoering. Dit moet je accepteren. Om het juridisch haalbaar te maken kan er gewerkt worden met relatief kleine subsidiegelden per aanvraag. Dit maakt het minder erg wanneer geen succes behaald wordt. Door het breed te houden geef je vrijheid aan de aanvrager waardoor er ook veel succesgevallen zijn met mooi resultaat.

- **Zoek samenwerking met gemeenten**

Zoek de samenwerking op met gemeenten in de promotie zodat de doelgroep beter bereikt wordt. Ook kunnen bestaande regelingen met gemeenten gekoppeld worden om het subsidiabel bedrag te vergroten zodat het aantrekkelijker wordt om te investeren.

- **Zoek samenwerking met collega waterschappen, bijvoorbeeld met een werksessie**

Verschillende contactpersonen hebben aangegeven baat te hebben bij contact tussen waterschappen omtrent subsidieregelingen. (Delfland, Aa en Maas en Rivierenland).

- **Voorkom dat mensen met veel geld veel subsidie kunnen aanvragen**

Dit kan voorkomen worden door een vast bedrag uit te geven voor bepaalde maatregelen. Bijvoorbeeld voor regenton of een bedrag per m² in plaats van een percentage van het totaal.

- **Voorkom het aantekenen van bezwaar**

Voorkom ten alle tijden bezwaaraantekeningen. Dit kost vele malen meer geld en tijd dan wanneer het gesprek aangegaan wordt. Het is van belang om duidelijk te maken bij aanvragers om altijd het gesprek aan te gaan. Vooral bij grotere aanvragen gelijk in gesprek met vakinhoudelijke specialisten zodat de kans op misverstanden klein zijn.

- **Gezamenlijke aanvragen maakt beoordelingsproces efficiënt**

Er kan gekozen worden om enkel gezamenlijke initiatieven te subsidiëren, met 1 persoon die financiën regelt. Het verwerken van individuele aanvragen kost veel tijd.

- **Toekenning en vaststelling samenvoegen bij kleine investeringen**

Om het proces minder tijdrovend te maken kan, bij kleine aanvragen, de toekenning en vaststelling samengevoegd worden.

- **Juridische onderbouwing**

Het is belangrijk om juridisch secuur te zijn in de vaststelling en de financiën. Vooral de afweging van de verstrekking van gelden moet juridisch goed zijn, duidelijk zijn wanneer er wordt afgewezen.

- **Bepaal vooraf hoe je succes toetst**

Is succes behaald aan de hand van de hoeveelheid aanvragen; bijvoorbeeld het aantal schoolpleinen? Hierin is niet direct duidelijk hoeveel er bijvoorbeeld afgekoppeld is. Of is succes behaald aan de hand van het resultaat; hoeveelheid vierkante meters gemaakt is, hoeveelheid kub wordt er geborgen of hoeveel bewustwording is er gecreëerd?

- **Houd het controleerbaar**

Door maatregelen relatief makkelijk controleerbaar te houden kan er beter gevalideerd worden dat de subsidiegelden succesvol ingezet zijn. Dit wordt moeilijker wanneer de regeling breed ingestoken wordt.